

Syysrypsin viljely nautakarjatililla

Syysrypsin viljely nautakarjatililla voi olla varteenotettava vaihtoehto silloin, kun rehuntuotantoalaa on tilalla yli vuotuisen tarpeen. Syysrypsillä on hyvä esikasviarvo, se monipuolistaa viljelykiertoa ja pienentää viljanviljelyn tautipainetta. Onnistuessaan syysrypsi ylläpitää maan rakennetta ja vähentää ravinteiden huuhtoumista. Syysrypsin kylvöaika ja sadonkorjuu asettuvat karjatilän huippu- ja sesonkien ulkopuolelle heinä-elokuun vaihteeseen. Nautakarja-alueella on mahdollista tuottaa suotuisilla lohkoilla laadukas ja määrällisesti hyvä rypsisato, kunhan onnistuu kasvinsuojelussa ja välttyy kovilta talvituhoilta.

Syysrypsin talvehtimistä edesauttaa 8-8-8-sääntö eli ennen talvea:

- Kasvulehtiä vähintään 8
- Juuren mitta vähintään 8 cm
- Juurenniskan paksuus vähintään 8 mm

Lisäksi onnistunut kasvupaikan valinta ja lumipeite auttaa talvehtimisessä.

Kasvinsuojelu

Kasvinsuojelun lähtökohdaksi huolellinen viljelykierto (~ 5 vuotta). Välivuodet ovat keskeinen möhöjuuren torjuntakeino.

Rikkakasvit: Torjunnan pääpaino perustamisvuoden syksyllä. Kilpaileva kasvusto vie tilaa rypsin syyskasvulta ja siten talvehtimiseltä.

Kasvitaudit: Pahkahomeen torjunta suositeltavaa, jos ennen kukintaa satanut runsaasti. Syksyllä kuivamädän torjunta edistää talvehtimistä.

Tuholaistorjunta: Syysrypsin kukinta ajoittuu touko-kesäkuulle, jolloin öljykasvituholaisia on tyypillisesti vähemmän. Perustamisvuoden yleisiä tuholaisia ovat *etanat*. Etanariski on suurempi nurmen jälkeen viljaan verrattuna. *Rapsipistiäiset* ja *kaalikoin toukat* ovat merkittäviä tuholaisia perustamisvuonna. *Rapsikuoraisen* esiintymistä tulee seurata huolella jo nappujen muodostuessa. Torjuntakynnys aikaisessa nappuvaiheessa 2–3 kuoriaista/kasvi.

Perustaminen

- Huolellinen lohkovalinta: pH vähintään hyvä ja maan rakenne kunnossa (hyvin vettä läpäisevä, ei tiivistymiä)
- Esikasvina esimerkiksi nurmi, kesanto tai aikainen vilja. Parhaimmillaan syysrypsi on nurmea päätettäessä.
- Kylvöaika heinä-elokuun vaihteessa, kylvöalusta kynnetty ja pinnasta kylvömuokattu maa, kylvösyvyys 2-3 cm. Kylvötavoiteteiheys 100 kpl/m².
- Kylvö- ja kevätlannoitus: 50+90-110 kg N/ha (vähennettynä N mineralisaatiolla), P ja K viljavuoneluokan mukaan, N:S suhde 5:1. Myös boorin puute tulee korjata.

Rypsin voi hyödyntää nautojen ruokinnassa esimerkiksi rypsipuristeena.

Rypsin puinti kun kasvusto on tasaisesti tuleentunut ja siemen kypsytynyt (keltainen sisus = kypsä, vihreä sisus = raaka). Syysöljykasveilla pystyterä helpottaa puintia. Tavoiteltu varastokosteus 7-9 %.

Rypsi lypsylehmien ruokinnassa

Yksi vaihtoehto hyödyntää syysrypsisato on sadon kylmäpuristus, jolloin rypsipuriste voidaan käyttää lypsylehmien ruokinnassa, ja puristuksesta saatu öljy myydä tilan ulkopuolelle. Öljypitoisuutensa vuoksi puristeella on rypsirouhetta pienempi valkuaisarvo, mutta energia-arvo on parempi.

Maidon rasvapitoisuus ja lehmien kuiva-ainesyöinti pienenevät yleensä hieman ruokinnan öljypitoisuuden kasvaessa. Maitotuotokseen kohtuullisella öljylisällä ei ole vaikutusta, kunhan ruokinnan rasvapitoisuus pysyy alle 7 %. Hyvän ravintoarvon lisäksi rypsin öljyllä on pötsin metaanintuotantoa hillitsevä vaikutus, mikä lisää positiivisia ympäristövaikutuksia.

Rypsisadon voi hyödyntää myös kokonaan nautojen ruokinnassa murskaamalla sen omalla tilalla vasaramylyllä. Omassa käytössä öljyn rahtikustannus jää pois. Öljypitoinen murske on tuotantovaikutukseltaan hyvää rehua.

Nautakarjatalousalueella on mahdollista tuottaa laadukas ja taloudellisesti kannattava rypsisato, kunhan pitää huolen kasvinsuojelusta ja onnistuu välttämään talvituhot.

Onnistunut rypsisato tuottaa hyvän katteen

Rypsinviljelyn katetuottoperiaatteen kannattavuuslaskelmassa huomioidaan tuloina myyty öljy, ostorehukustannusten pieneminen ja peltotuet. Muuttuvissa kustannuksissa huomioidaan siemen-, kasvinsuojelu- ja lannoitekustannukset sekä työkustannukset. Kate- tuottoperiaatteen mukaisesti viljely on lyhyellä tähtäimellä kannattavaa, mikäli viljelystä saatavat tulot ylittävät tulojen aikaansaamiseksi tarvittavat muuttuvat kustannukset.

Rypsin viljelyn taloudellisuuteen vaikuttaa merkittävästi viljelyn onnistuminen, eli rypsin sadontuotto. Työn ja muuttuvien kustannusten jälkeen kohtuullisen pienikin sato jättää tuottoja tilan konekustannusten ja kiinteiden kulujen kattamiseen. Osa kuluista jakautuu koko tilan tuotannolle ja osa kohdistuu pelkästään rypsilille (esim. rypsipuristin ja puristustilat).

Viljelyn kannattavuus heikkenee, jos rypsi täytyy kuljettaa siemeninä vastaanottoaikkaan, jolloin rahti lisää muuttuvien kustannusten osuutta. Rahtikustannuksen minimoimiseksi satoa pitäisi saada nuppitai rekkakuormallinen.

Tietokortti on tuotettu Kestävyttä nurmesta -hankkeessa

Kirjoittajat: Sari Kajava ja Arja Louhisuo

Kuvat: Kirsi Järvenranta, Sari Kajava ja Arja Louhisuo / Luke

Lähteet ja lisätietoja

[Syysrypsyä nautatilan viljelykiertoon -ammattilehtijulkaisu](#)

[Kestävyttä nurmesta -hankkeen syysrypsijulkaisu](#)

[Öljykasvien tuholaisopas](#)

[Rypsirypsi-foorumi ja materiaalipankki](#)

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin